

REPERE INTERPRETATIVE ÎN ACOMPANIAMENTUL LIEDULUI

Lector univ. dr. Piro Gaqi
Facultatea de Arte, Departamentul de Teatru, muzică și arte plastice,
Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați

Cuvântul LIED vine din limba germană și înseamnă cântec. Cu trecerea timpului, acest cântec s-a transformat într-un gen muzical prin care înțelegem o lucrare vocal-instrumentală pentru o singură voce, care este acompaniată de un instrument (de obicei pian) sau de orchestră. Deși aici vorbim de un gen care și-a făcut apariția oarecum recent în istoria muzicii universale, se poate spune că are o tradiție milenară ținând cont de începuturile sale arhaice.

Acompaniamentul pianistic al Liedului reprezintă, din punct de vedere al instrumentistului, o îmbinare perfectă între pianistul solist și pianistul corepetitor având în același timp un rol de acompaniament și de conducere interpretativă. Arhitectura sonoră oferită de pian poate influența în mod evident solistul vocal și din acest punct de vedere pianistul are o responsabilitate foarte mare. Acest sunet trebuie să înfășoare timbrul vocal și în funcție de acesta are datoria să-și regleze intensitatea, durata și respirațiile. Ca intensitate ar fi de preferat ca solistul vocal să se afle mereu, în afara excepțiilor cerute de compozitor sau de textura lucrării, peste acompaniamentul pianistic. Pianul având un rol de solist de obicei în momentele când este singur, în cele mai multe cazuri la început, la sfârșit sau atunci când pregătește intrarea melodiei la voce. Durata fiecărui sunet la pian trebuie să fie foarte bine calculată și trebuie urmărit discursul melodic cu rigoare pentru evitarea surprizelor în frazare.

Probabil cel mai important detaliu în acompaniamentul liedului, acel detaliu care poate face diferența dintr-un acompaniament foarte bun, bun sau modest constă în respirație. Acest artificiu tehnic se poate dovedi benefic atât pentru solistul vocal cât și pentru acompaniamentul pianistic. Trebuie să existe o respirație comună între cei doi interpreți care să ofere în primul rând un sprijin liniei melodice și în același timp să dea importanța necesară fiecărui cuvânt rostit de cântăreț.

Liedul în sine este de neînchipuit fără poezie, textul având un rol esențial în alcătuirea acestui gen de muzică. Așadar poezia primește un interes specific din partea pianistului acompaniator fiind în legătură strânsă cu respirația cântărețului. În aceste condiții devine primordială din partea pianistului cunoașterea limbii în care se cântă liedul. Frazarea, respirațiile și chiar intensitatea discursului muzical pot depinde de acest amănunt. Aici câteodată pot apărea nelămuriri tehnice în partea vocală când este vorba de o traducere a unui lied într-o altă limbă. Cuvintele schimbate și accentele care nu mai cad pe aceeași silabă solicită o atenție sporită din partea interpreților pentru păstrarea frazării identică cu limba originală. Totodată această relație poezie-muzică influențează în mod constant discursul melodico-armonic în paralel cu autoritatea stilistică impusă de compozitor și de epocă. Prin această afirmație considerăm diferențele stilistice de care ținem cont în acompaniamentul pianistic, căutând un sunet diferit pentru epoci diferite. Când ne referim la stil avem în vedere un mod specific de exprimare, prin care se subînțelege un întreg sistem de principii artistice și de elemente expresive, specifice unei epoci, unui compozitor sau unei lucrări. Așadar putem diferenția din punct de vedere stilistic un lied de Beethoven, de Brahms, de Schubert, de Hugo Wolf sau de Enescu.

Ca sistem de gândire, stilul se naște în condiții specifice socio-istorice. Fiecare stil, chiar și cel mai introvertit, își găsește rădăcinile în acest spațiu socio-istoric, într-un mediu geografic bine stabilit și bineînțeles în realitatea artistică a creatorului. În același timp dezvoltarea tehnicii, invențiile noilor instrumente și perfecționarea celor existente, aduc o îmbunătățire a elementelor expresive și o nouă viziune în interpretarea muzicii, deci un nou stil muzical. Fiecare stil se dezvoltă într-operioadă de timp și este strâns legat de principiile filosofice și estetice ale ei ca și de posibilitățile elementelor tehnice muzicale pe care o caracterizează. Intervalul de timp în care se extinde un stil anume nu este determinat cu precizie. Din acest punct de vedere apariția unui stil nou nu semnifică mereu dispariția celui vechi. Unul, două sau mai multe stiluri pot conviețui în aceeași perioadă de timp influențându-se reciproc. Totodată fiecare compozitor are stilul său personal, care indiferent de epocă, locație sau realitatea artistică în care trăiește, mărturisește limbajul lui special de a se exprima, legat strâns de personalitatea sa și talentul său. În același timp putem vorbi și de un stil al interpretului care poate fi la

fel de complex și care ține cont de toți acești factori socio-istorici, geografici și de realitate artistică.

Un alt aspect mai mult sau mai puțin tatonat în acompaniamentul liedului este aspectul improvizatoric. Orice interpretare solistică sau camerală cuprinde în desfășurarea ei această aparență care se poate manifesta sub forme diferite începând de la o coroană sau un *rallentando*, până la fraze întregi cântate într-un stil liber sau *rubato*. Există și lieduri gândite și compuse în așa fel încât interpretul să aibă o libertate aproape totală în desfășurarea contextului muzical. Un astfel de exemplu este liedul "*Chanson Italienne*" al lui Maurice Ravel. Liedul, care face parte din ciclul de lieduri "*Chants populaires*", folosește ca procedeu de construcție ***rubato-ul***. În interpretarea acestui lied este vorba, fără îndoială, de a lua anumite libertăți față de muzica scrisă, dar ținând cont totodată de caracterul schematic al notației. Vocea are toată libertatea expunerii (*quasi a piacere, portando le note*- notează compozitorul), pianul fiind nevoit să-și plieze substanța sa rarefiată pe capriciile vocale. O expresie liberă asemănătoare găsim și la Debussy în liedul "*Je tremble en voyant ton visage*" care aparține ciclului "*Le Promenoir des deux Amants*" pe versuri de Tristan l'Hermitte. În acest lied Debussy caută să înlăture tot ceea ce poate să-i împiedice exprimarea liberă, fie ca prejudecată formală, fie ca elocvență convențională. Melodia se conturează ca o emanație a armoniei, ca un element decorativ suprapus obstinațiilor ritmice ale acompaniamentului, fiind concisă și plastică, apărând din fluxul armonic unde se întoarce pentru a se revitaliza și a reapare în noi variante. Cu cât textura muzicală ne permite mai puțin să improvizăm și arealul de improvizație este limitat, cu atât mai mult exploatarea acestui artificiu devine mai efervescent și surprinzător.

Tot în acest context al efervescenței, pasiunii și a patosului trebuie să menționăm în paleta tehnică a pianistului acompaniator și pedalizarea care sprijină și reflectă în același timp încărcătura armonică a liedului. Pedalizarea are un rol foarte important în acompaniament și atunci când este vorba de o imitație orchestrală sau de o culoare orchestrală pe care compozitorul a vrut s-o sublinieze. Instrumentele cele mai des întâlnite ca o propunere a imitației la pian sunt instrumentele de coarde - chitară, mandolină, vioară sau violoncel. Prin toate aceste artificii tehnice acompaniamentul liedului trebuie să susțină și să dezvolte intențiile solistului vocal în conformitate cu frazarea acestuia și să surprindă prin efecte de pedalizare și improvizatorice atunci

când discursul muzical îi oferă această posibilitate pentru a-i asigura cântărețului un areal propice climatului muzical cerut de textura melodico-armonică și de compozitor.

Bibliografie

BUGHICI, Dumitru - *Dicționar de forme și genuri muzicale*, Editura Muzicală a Uniunii Compozitorilor, București, 1974.

COMBARIEU, Jules - *La Musique ses Lois son Évolution*, Ed. Ernest Flammarion, Paris, 1907.

CORTOT, Alfred - *Cours d'Interprétation*, Slatkine Reprints, Genève, 1980.

DRUILHE, Paule - *Histoire de la musique*, Ed. Hachette, Paris, 1966.

PITIȘ, Ana; MINEI, Ioana - *Tratat de artă pianistică*, Editura Muzicală, București, 1982.

PAPU, Edgar - *Despre stiluri*, Editura Eminescu, București, 1986.